

ΔΕΝ ΚΑΝΟΥΜΕ ΘΕΑΤΡΟ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

Δεν κάνουμε θέατρο για το θέατρο! Δεν κάνουμε θέατρο για να ζήσουμε. Κάνουμε θέατρο για να πλουτίσουμε τους εαυτούς μας, το κοινό που μας παρακολουθεί κι όλοι μαζί να βοηθήσουμε να δημιουργηθεί ένας πλατύς, ψυχικά πλούσιος και ακέραιος πολιτισμός στον τόπο μας.

Μόνος ο καθένας μας είναι ανήμπορος. Μαζί ίσως μπορέσουμε κάτι να κάνουμε. Το θέατρο ως μορφή τέχνης, δίνει τη δυνατότητα να συνδεθούμε, να συγκινηθούμε, ν' αγγίξουμε ο ένας τον άλλον, να νιώσουμε μαζί μια αλήθεια. Να γιατί διαλέξαμε το θέατρο σα μορφή εκδήλωσης του ψυχικού μας κόσμου.

(Κάρολος Κουν, Κάνουμε θέατρο για την ψυχή μας, Εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1987)

ΠΟΙΗΣΗ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

Ποίηση στο θέατρο είναι μια άποψη, μια στάση ζωής μονομανής και φανατική, που καταθέτει σπλάχνα, αγωνίες, αναπάντητα ερωτήματα, ένα γλυκό βάλαμο που δεν επουλώνει, αλλά καταπραΰνει τις πληγές.

Το θέατρο είναι μια τέχνη που έχει το μοναδικό προνόμιο να γίνεται «εδώ και τώρα». Να υπάρχει και να ανασαίνει ταυτόχρονα με την ανάσα του θεατή. Το θέατρο με το ζωντανό ηθοποιό, είναι ανταλλαγή ηλεκτρισμού. Έτσι η ποίηση που μπορεί να εκπέμπει, δεν μπορεί ποτέ να είναι κονσέρβα. Είναι το μήλο φρεσκοκομμένο «τώρα», από τη μηλιά. Μπορεί να είναι το «μήλο της γνώσεως». Αλλά η ιστορία απέδειξε πως αυτό το μήλο είναι επικίνδυνο. Μπορεί να 'ναι το μήλο της ποιήσεως κι αυτό το μήλο το έχουμε ανάγκη όσο τον αέρα που αναπνέουμε.

Όμως, πέρα από τη φρεσκάδα του καρπού που μας προσφέρει το θέατρο, αφού παράγεται ανεπανάληπτα τη συγκεκριμένη στιγμή μπροστά στα μάτια του θεατή -βασικό στοιχείο ποίησης-, υπάρχει και η ουσία, αυτός καθ' αυτός ο καρπός. Ένας καρπός που μας δείχνει την ανθρωπινή μας υπόσταση όχι όπως φαίνεται, αλλά αυτή που στο βάθος είναι. Αν αυτό δεν είναι ποίηση, ποιος μπορεί τότε να μας προσδιορίσει τον όρο;

Η ποίηση είναι σίγουρα ο κινητήριος μοχλός του ζωντανού θεάτρου. Θέατρο χωρίς ποίηση, απλώς δεν είναι θέατρο.

(Δημήτρης Ποταμίτης, Εσωτερικός Μετανάστης, Εκδ. Δελφίνι, Αθήνα 1995)

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΔΕ ΘΑ ΠΑΨΕΙ ΠΟΤΕ ΝΑ ΥΠΑΡΧΕΙ

Νομίζω πως το θέατρο δε θα πάψει ποτέ να υπάρχει. [...] Την αποδεδειγμένη πια διαχρονική σχέση του ανθρώπου με το θέατρο, εγώ την θεωρώ σαν αιώνια σχέση. Γιατί πιστεύω πως το θέατρο εξελίχθηκε σε κοινωνικό φαινόμενο, αλλά, άρχισε σαν φυσικό φαινόμενο, από τα χρόνια που ο πρωτόγονος ακόμα άνθρωπος άρχισε να απομνημονεύει τα βιώματά του και να τα αναπαριστά στη φαντασία του. Να προσχεδιάζει τις πράξεις του και να φαντάζεται πώς θα τις εκτελέσει. Ο πρώτος θίασος και οι πρώτες θεατρικές παραστάσεις σχηματίστηκαν στο νου του ανθρώπου. Είναι μια έμφυτη ανάγκη και ικανότητα του κάθε ανθρώπου να δημιουργεί παραστάσεις. Έχετε ποτέ συνειδητοποιήσει πως ο καθένας μας, χωρίς εξαίρεση, διαθέτει έναν ιδιωτικής χρήσεως θίασο στον οποίο εμείς οι ίδιοι είμαστε ο πρωταγωνιστής και ο θεατής; Και αρκετά συχνά μάλιστα και συγγραφέας και σκηνοθέτης και σκηνογράφος αυτού του θιάσου; Πότε και πώς; Μα αυτό δεν κάνουμε όταν προετοιμαζόμαστε για μια ενδιαφέρουσα ή κρίσιμη συνάντηση και τη φανταζόμαστε για να επιλέξουμε πώς θα συμπεριφερθούμε; Παραστάσεις του ιδιωτικής χρήσεως θιάσου μας δεν είναι οι αναμνήσεις μας; Καθώς και τα καθ' ύπνον όνειρά μας;

Αν λοιπόν νομίζω πως το θέατρο δε θα πάψει ποτέ να υπάρχει, είναι γιατί πιστεύω πως ο άνθρωπος δε θα πάψει ποτέ να ζει χωρίς την αγωνία αυτής της αυτογνωσίας... Χωρίς την υπαρξιακή ανάγκη να γίνεται θεατής του εαυτού του και των πράξεών του... Τα ψυχικά συστατικά μας δηλαδή, απ' τα οποία προέκυψε η Τέχνη του Θεάτρου, η οποία αναγεννιέται επί χιλιάδες χρόνια, και θα αναγεννιέται όσο θα υπάρχουν επί γης άνθρωποι.

(Μήνυμα του **Ιάκωβου Καμπανέλλη** για την Παγκόσμια Ημέρα Θεάτρου 2001)

Η ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΠΡΑΞΗ

Από τα πρώτα νεανικά μου βήματα η επιστημονική έρευνα συνδεόταν άρρηκτα με τη θεατρική πράξη. Πάρα πολλές φορές η θεωρητική μελέτη στάθηκε αρωγός της σκηνικής πραγμάτωσης. Ποτέ όμως δεν ξέχασα την απώτατη αλήθεια:

Η επιστήμη του θεάτρου είναι ανύπαρκτη, εάν δεν έχει προηγηθεί η θεατρική πράξη. Η θεατρική πράξη υπήρξε, από αιώνες, χωρίς τη συνδρομή της θεατρικής επιστήμης.

(**Σπύρος Α. Ευαγγελάτος**, Από τη θεωρία στη σύγχρονη σκηνή και στην ορχήστρα της Επιδάουρου, Εκδ. Ergo, Αθήνα 2004)

Η ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΜΟΥ ΧΩΡΑ

Η θεατρική μου πατρίδα βρίσκεται σε εκείνες τις στιγμές της συνάντησης με τους θεατές που έρχονται κάθε βράδυ στο θέατρό μας, από τις πιο διαφορετικές γωνιές της πόλης μου, για να ενωθούν μαζί μας και να μοιραστούμε μερικές ώρες, μερικά λεπτά.

Η ζωή μου είναι φτιαγμένη από αυτές τις μοναδικές στιγμές όταν παύω να είμαι ο εαυτός μου, όταν παύω να υποφέρω για τον εαυτό μου και ξαναγεννιέμαι και κατανοώ το νόημα του θεατρικού επαγγέλματος: το να ζούμε στιγμές αγνής εφήμερης αλήθειας, όπου γνωρίζουμε ότι αυτό που λέμε και κάνουμε, εκεί κάτω από τα φώτα της σκηνής, είναι αλήθεια και αντανακλά το πιο βαθύ, το πιο προσωπικό, μέρος των εαυτών μας. Η θεατρική μου χώρα, η δική μου και αυτή των ηθοποιών μου, είναι μια χώρα που υφαίνεται από τέτοιες στιγμές, όπου αφήνουμε πίσω μας τις μάσκες, τη ρητορική, το φόβο του να είμαστε αυτοί που είμαστε και ενώνουμε τα χέρια στο σκοτάδι.

(Μήνυμα του Κουβανού σκηνοθέτη, θεατρικού συγγραφέα και θεατροπαιδαγωγού **Carlos Celdran** για την Παγκόσμια Ημέρα Θεάτρου 2019)

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΣΤΗΝ ΑΝΥΨΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΑΣ

Στον κόσμο του σήμερα όπου η μισαλλοδοξία, το μίσος και η βία ακολουθούν ανοδική πορεία και ο πλανήτης μας βυθίζεται όλο και πιο βαθιά στην κλιματική καταστροφή, πρέπει να αναπληρώσουμε την πνευματική μας δύναμη. Πρέπει να καταπολεμήσουμε την απάθεια, το λήθαργο, την απαισιοδοξία, την απληστία και την αδιαφορία προς τον κόσμο μέσα στον οποίο ζούμε, προς τον πλανήτη πάνω στον οποίο ζούμε. Το θέατρο έχει ρόλο, έναν ευγενή ρόλο, στην ενεργοποίηση και κινητοποίηση της ανθρωπότητας ώστε να ανυψώσει τον εαυτό της από αυτή την κατάβαση προς την άβυσσο. Μπορεί να ανυψώσει τη σκηνή, τον παραστατικό χώρο, σε κάτι ιερό.

Στη Νότιο Ασία, οι καλλιτέχνες αγγίζουν με ευλάβεια το πάτωμα της σκηνής προτού πατήσουν πάνω σ' αυτό, μια αρχαία παράδοση όπου το πνευματικό και το πολιτισμικό συνυφαινόνται. Είναι καιρός να ανακτήσουμε αυτή τη συμβιωτική σχέση μεταξύ καλλιτέχνη και κοινού, παρελθόντος και μέλλοντος.

Η θεατρική δημιουργία μπορεί να γίνει μια ιερή πράξη και οι ηθοποιοί μπορούν πράγματι να γίνουν οι αβατάρες* των ρόλων που παίζουν. Το θέατρο έχει τη δυνατότητα να καταστεί ένας βωμός και ο βωμός ένας παραστατικός χώρος.

*Αβατάρ ή Αβατάρα ονομάζεται κατά την ινδουιστική θρησκεία η θεία ενσάρκωση ανώτερων όντων ή του Υπέρτατου Όντος (Θεού) στη Γη.

(Μήνυμα του Πακιστανού θεατρικού συγγραφέα **Shahid Nadeem** για την Παγκόσμια Ημέρα Θεάτρου 2020)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Αφού διαβάσετε τα παραπάνω κείμενα, διαλέξτε εκείνο που σας εκφράζει περισσότερο γιατί ταιριάζει με τη δική σας άποψη για το θέατρο, γιατί σας συγκινεί, γιατί σας σοκάρει ή για κάποιον άλλο λόγο και σχολιάστε το αναφέροντας και τους λόγους που σας οδήγησαν στην επιλογή του.
2. Προσπαθήστε μέσα από τα κείμενα που σας δίνονται να ανακαλύψετε και να σχεδιάσετε το πορτρέτο του συγγραφέα τους. Δηλαδή: ποιος είναι, τι πιστεύει, τι ανησυχίες έχει, πώς βλέπει το θέατρο και τον άνθρωπο.
3. Επιλέξτε λέξεις ή φράσεις από τα κείμενα και συνθέστε ένα δικό σας κείμενο -πεζό ή ποίημα- για το θέατρο.
4. Κάθε χρόνο στις 27 Μαρτίου, Παγκόσμια Ημέρα Θεάτρου, ένας εκπρόσωπός του (θεατρικός συγγραφέας, σκηνοθέτης, ηθοποιός) απευθύνει ένα μήνυμα. Εδώ διαβάσατε αποσπάσματα από τα μηνύματα του 2001, 2019 και 2020. Αναζητήστε στο διαδίκτυο μηνύματα άλλων ετών για την Παγκόσμια Ημέρα Θεάτρου.
5. Κάρολος Κουν, Ιάκωβος Καμπανέλλης, Σπύρος Ευαγγελάτος, Δημήτρης Ποταμίτης: τέσσερις θεατράνθρωποι που άφησαν έντονο το στίγμα τους στο θέατρο στην Ελλάδα. Βρείτε πληροφορίες για έναν από αυτούς.
6. Αναζητήστε στο διαδίκτυο παραστάσεις ή στιγμιότυπα παραστάσεων του Κουν (Θέατρο Τέχνης), Ευαγγελάτου (Αμφι-Θέατρο), Ποταμίτη (Θέατρο Έρευνας) και γράψτε τις εντυπώσεις σας από την πλοήγησή σας.
7. Βρείτε θεατρικά έργα του Ιάκωβου Καμπανέλλη. Διαβάστε ένα έργο του ή αναζητήστε στο διαδίκτυο παραστάσεις έργων του και απολαύστε τις.
8. Προσπαθήστε να αποδώσετε με χρώματα ένα από τα κείμενα.
9. Δραματοποιήστε ένα από τα κείμενα και -γιατί όχι- προσπαθήστε να το σκηνοθετήσετε.
10. Τι είναι για σας το θέατρο; Γιατί επιλέξατε το «μάθημα» Θεατρική Παιδεία; Συνθέστε ένα δικό σας κείμενο, σε όποια μορφή θέλετε, για να απαντήσετε σ' αυτά τα ερωτήματα.

Από τις Δραστηριότητες σας παρακαλώ να απαντήσετε οπωσδήποτε την τελευταία (10). Από τις υπόλοιπες μπορείτε να επιλέξετε μία ή όσες θέλετε ανάλογα με τα ενδιαφέροντα και τις πνευματικές και καλλιτεχνικές ανησυχίες και αναζητήσεις σας. Σημασία έχει να περάσετε καλά και να απασχοληθείτε δημιουργικά, απολαμβάνοντας τόσο τα κείμενα όσο και τις δραστηριότητες!

Η καθηγήτριά σας
ΜΑΡΙΑ Ε. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ
Φιλολόγος-Θεατρολόγος